

La reunió anual de la nostra societat es porta a terme aquest any el divendres 13 de Maig al Centre de Cultura Contemporània de Barcelona (CCCB), com en les dues edicions anteriors.

El dia anterior, dijous dia 12 de Maig, l'Agustín Illera Martínez (responsable del servei d'Adults de GAUTENA, Associació Guipuscoana d'Autisme) va conduir el workshop d'aquest any 2016. Ens va plantejar reptes a tenir en compte alhora de treballar amb persones amb autisme, així com els diferents àmbits que és important abordar, a més de la vessant estrictament clínica, o les diverses eines que utilitzen en la intervenció.

El José Luis Trujillo durant la seva intervenció

Així doncs, a les 8.45 del matí de divendres la Cristina Molina, Directora del Pla de Salut Mental i Addiccions (Departament de Salut. Generalitat de Catalunya) inaugurava la reunió d'aquest any acompanyada per la nostra presidenta, Dra. Eva Baillès. La presidenta va destacar un any més l'esforç de la comissió organitzadora i el repte que ha suposat estructurar les ponències i convocar els participants.

El matí va començar amb una taula sobre neuropsicologia on la Dra. Matilde Elices ens parlà dels efectes del mindfulness sobre la capacitat atencional i funcions executives en el Trastorn Límit de la Personalitat, seguida per Dra. Eva Grasa que ens resumí el paper rehabilitador de la neuropsicologia en conjunció amb la teràpia cognitivoconductual en el tractament de la psicosis i acabarem amb la presentació de la Dra. Marta Subirà sobre els estudis amb resonància magnètica com a eina d'avaluació de perfils específics en el trastorn obsessiu compulsiu.

Després d'esmorzar, el José Luis Trujillo (Unitat de Patologia Dual de l'Hospital Psiquiàtric Sagrat Cor de Martorell), dirigí la masterclass titulada "Intervenció en els trastorns de personalitat i les conductes de risc". Amb un discurs amè i amb exemples propis, el ponent ens presenta una visió diferent i eclèctica dels trastorns de personalitat. A continuació, l'Agustín Illera presentà la xarxa de recursos i serveis per l'atenció a persones amb trastorn de l'espectre autista, tant adolescents com adults. La conferència fou introduïda per la Dra. Montse Pàmias, que va destacar el paper capdavanter del sistema guipuscoà com a model a seguir per a Catalunya i la complexitat de treball entre les dues comunitats.

Baixàrem a dinar al Pati de les Dones, després de la ronda de presentació dels e-posters. Uns posters que resumien uns estudis d'una qualitat exemplar i que foren resumits i explicats per uns ponents excel·lents.

La taula de la tarda, titulada Acompanyament psicològic al final de la vida, estigué formada per l'Olga Bosch, que ens parlà de la intervenció psicològica en pacients amb malaltia avançada, la Dra. Sandra Poudevida, amb una presentació sobre l'atenció als cuidadors de persones amb malaltia d'Alzheimer i, en darrer lloc, en Carlos Ibars ens parlà d'un programa de suport a membres de l'equip d'atenció a pacients amb malaltia avançada. Una taula molt interessant amb barreja d'emocions.

El programa de ponències es tancà amb una conferència

sobre E-teràpia, conduïda per l'Ivan Alzina de la Universitat de Vic. L'Ivan ens va parlar d'aplicacions de Realitat Virtual i Realitat Augmentada, així com d'un seguit de plataformes que poden assistir al psicòleg a l'hora de tractar una gran diversitat de trastorns i problemes conductuals. També poguérem experimentar de primera ma amb alguns dels cascs de realitat virtual que estan revolucionant el mercat, com són el Google Cardboard 3D Kit o el Samsung Gear VR Brille.

Al final del la Jornada, tal i com marca la tradició, es va celebrar l'assemblea general de socis. Seguint l'ordre del dia es va atorgar el premi cartells d'aquest any al treball titulat "Trajectòries de canvi durant la teràpia cognitivoconductual pel trastorn de pànic", presentat per el Martí Santacana, i el Carlos G. Forero i el Miquel A. Fullana com a coautors. Seguidament, el Dr. Josep Toro feu nombrament del guanyador del premi que porta al seu nom. Aquest any és per la Dra. Clara Lopez-Sola amb l'article "Aetiological Overlap between Obsessive-Compulsive Related and Anxiety Disorder Symptoms: A Multivariate Twin Study".

L'Agustín Illera va impartir el workshop

La presidenta i la junta van continuar l'assemblea fent un resum de les fites assolides durant l'any i del balanç econòmic de la societat, així com el resum d'altres i baixes de socis. Tot i l'emergència d'altres societats de representants de psicologia basada en l'evidència científica, la SCRITC manté el nombre de socis al voltant dels 270, als quals volem agrair des d'aquí la seva fidelitat. Durant el torn obert de preguntes es discutiren temes com possibles descomptes per a socis juniors i, a proposta d'un dels socis, que la junta tingui potestat per a contestar a mitjans de comunicació o altres societats quan es publiquen escrits o manifestos referents a temes com l'avaluació, diagnòstic i tractament de trastorns de la salut mental que no s'ajusten a les guies mèdiques i psicològiques basades en l'evidència. Aquest punt està pendent de discussió per part de la junta i s'haurà de consultar a la resta dels socis no presents durant l'assemblea.

El 'Toro' va ser per la Clara López-Sola

Un any més, la Jornada de l'SCRITC ha servit per actualitzar-nos i gaudir de magnífiques presentacions, així com la presència de companys i amics que ens fan veure la importància de la nostra societat, no només per a la continuació d'una teràpia cognitiva conductual de qualitat sinó per a un equip de persones compromeses i amb ganes de seguir millorant.

Formació Continuada

Cursos, congressos
i tallers

Formació per a l'acreditació en TCC

En el marc de la formació per a l'acreditació en TCC, els dies 16 i 23 de setembre de 2016 de 16 a 21 hores, l'Adela Fusté, del Departament de Personalitat, Avaluació i Tractaments Psicològics de la Universitat de Barcelona realitzarà el curs de 10 hores "Aspectes ètics i legals de la pràctica clínica psicològica". Les classes es realitzaran a ATRA. Gran de Gràcia, 239 2on 2a, Barcelona.

Curs 2016-2017

D'altra banda, també us volem informar que ja estem preparant la formació continuada i les supervisions en grup pel curs 16-17. A principis de setembre tindreu tota la informació disponible a través de la nostra web.

Els llibres i els autors

'Domando el dragón. Terapia cognitivoconductual para el enfado patológico'

Us presentem una novetat editorial molt interessant de cara a la pràctica clínica de la teràpia cognitivoconductual de la ira. En Juan i la Carmen presenten el 2016 un manual protocolitzat de tractament que explica de forma didàctica i entenedora les fases del tractament, passant per l'avaluació, el propi tractament i la prevenció de recaigudes.

Aquesta obra destaca pel rigor en l'explicació del tractament i les tècniques utilitzades, però sobretot per l'àmplia presència d'exemples de diàlegs entre pacient i terapeuta que constitueixen un ajut en la seva aplicació. Finalment, també volem destacar la presència d'un ampli annex amb materials pel pacient que denoten l'interès dels autors per fer una obra molt pràctica i per a tots els terapeutes cognitivoconductuals.

Llibre del Juan Sevilla i la Carmen Pastor >>

info *scritc*

Butlletí Informatiu de la Societat Catalana de Recerca i Teràpia del Comportament

86
juliol 2016
sumari

La XXXI Reunió Anual de l'SCRITC va tenir lloc al CCCB

Editorial

La junta informa:

- Curs de teràpia amb animals en nens i adolescents
- Premis de l'SCRITC
- III Trobada d'estiu

Premi Toro 2016:

- Solapament etiològic entre símptomes relacionats amb l'espectre obsessiu-compulsiu i símptomes de trastorns d'ansietat: un estudi de bessons multivariants

Qui és qui?:

- Joan Taberner

Especial XXXI Reunió Anual de l'SCRITC:

- L'informe

Formació continuada:

- Formació per a l'acreditació en TCC
- Curs 2016 - 2017

Els llibres i els autors:

- Domando el dragón. Terapia cognitivoconductual para el enfado patológico

Editorial

Ha estat un llarg i intens trimestre: hem tingut la nostra jornada i el workshop, que aquest any ha estat una mica abans, doncs també hem pogut celebrar la Trobada d'estiu, enguany dins del 1r Congrés de Psicologia Sanitària i Salut Mental.

Res d'això hagués estat possible sense els socis i components de la Junta que van constituir la Comissió Organitzadora del congrés (la Mònica Astals, el Joan Mestre, la Vanessa Narváez, l'Eva Prats i l'Eva Valcárcel) que varen fer una dura feina per aconseguir un programa que esperem que hagi estat del vostre interès.

També vull destacar la col·laboració que hem iniciat amb la Societat Catalana Balear de Psicologia, el CORE de Salut Mental i el Màster Universitari de Psicologia General Sanitària de la UAB.

Han estat hores de reunions per crear el I Congrés de Psicologia Sanitària i Salut Mental en les que hem buscat el consens, que sempre ha estat fàcil, fet lloable, doncs no sempre és així quan diferents institucions intenten fer alguna cosa en comú.

Podreu trobar tota la informació sobre les activitats d'aquests mesos en els diferents apartats de l'infoscritc.

Només em queda desitjar-vos un molt bon estiu per tal d'agafar forces per poder participar de totes les activitats que estem preparant pel proper curs.

Eva Baillès

Presidenta de l'SCRITC

info@scritc.cat · www.scritc.cat

scritc

Societat Catalana de
Recerca i Teràpia del
Comportament

Edita: Societat Catalana de Recerca i Teràpia del Comportament (SCRITC). Apartat de correus núm. 11, 08193 Bellaterra (Barcelona)
Tel. 618 62 23 23. E-mail: info@scritc.cat
InfoSCRITC (Ed. impr.): ISSN 2385-734X
InfoSCRITC (Internet): ISSN 2385-7331
Dipòsit Legal: B11765-2015

La Junta informa...

Curs de teràpia amb animals en nens i adolescents

Els assistents van poder realitzar activitats amb gossos allà mateix

Anna Sintes Estévez, Psicòloga Clínica Adjunta del Servei de Psiquiatria i Psicologia de l'Hospital Maternoinfantil de Sant Joan de Déu ens va oferir el passat 29 d'abril el curs "Teràpia Assistida amb Animals (TAA) en Nens i Adolescents".

L'Anna Sintes en un moment del curs >>

Durant la primera part de la formació es va realitzar una aproximació històrica de l'ús dels animals en les teràpies i es van exposar diferents tipologies d'Intervencions Assistides amb Animals (IAA). Així, per exemple, tant en les teràpies com en les valoracions, com en la educació assistida amb animals, sempre es requerirà de la presència d'un professional de

la salut que serà el responsable de la intervenció. En aquests tres casos, també comptarem amb un tècnic en IAA, responsable del maneig de l'animal dins i fora de les sessions.

Des d'una vessant molt aplicada, la docent va presentar diferents tipus d'activitats que es realitzen en àrees clíniques i/o educatives i va aportar les dades existents sobre l'eficàcia d'aquestes intervencions en diferents poblacions, discutint alguns aspectes metodològics.

A la tarda vam comptar amb la presència de dos cans de teràpia i amb una tècnica d'IAA, qui va explicar quines són les funcions d'un tècnic, la seva formació i les activitats que realitza. Les assistents van poder planificar i realitzar activitats amb els gossos *in situ*, fet que va permetre veure fins a quin punt es poden fer activitats complexes i motivadores amb aquests.

Dos cans van ajudar amb la pràctica >>

Premis de l'SCRiTC Felicitats a tots els participants!

A la XXXI Jornada, l'SCRiTC va atorgar el Premi Cartells a Martí Santacana, Carlos G. Forero i Miquel A. Fullana per l'e-pòster "Trajectòries de canvi durant la teràpia cognitivoconductual pel trastorn de pànic" i el premi Dr. Josep Toro a Clara López-Solà per l'article "Aetiological overlap between obsessive-compulsive related and anxiety disorder symptoms: multivariate twin study".

A la III Trobada d'Estiu de l'SCRiTC es va atorgar el premi de casos clínics de psicòlegs

novells a Arancha del Castillo per la presentació d'un cas amb TEPT.

Des de la Junta felicitem a tots els guanyadors i agraïm a tots els participants les seves altes aportacions que ens demostren un cop més l'alt nivell de la TCC en el nostre país.

Martí Santacana recull el Premi Cartells >>

III Trobada d'estiu

La reunió va tenir lloc dins el 1r Congrés de Psicologia Sanitària i Salut Mental

enguany, la Trobada d'Estiu de la Societat s'ha emmarcat dins d'un context més ampli, el I Congrés de Psicologia Sanitària i Salut Mental, amb l'objectiu principal d'arribar a un major nombre de persones del nostre àmbit, particularment als psicòlegs més joves.

La SCRiTC, a més de ser una de les entitats organitzadores del congrés, va organitzar també un premi al millor cas clínic presentat per un psicòleg novell. Tant els casos candidats al premi com les presentacions que es van realitzar durant el congrés van ser de molta qualitat. Tot i així, només hi podia haver un guanyador i aquest va ser l'Aranzazu del Castillo.

Les places del congrés van quedar exhaurides ben aviat, tot i això l'assistència va ser molt baixa, així que esperem que aquest sigui el primer any d'una nova tradició per a la psicologia basada en l'evidència.

síntomes TOC van sorgir significatius com a factors de risc per a la presència de símptomes d'ansietat generalitzada, pànic i símptomes d'acumulació, mentre que els símptomes de fòbia social específicament eren els únics que emergien com a factor de risc per a incrementar els símptomes TOC i no altres símptomes obsessius relacionats. Entre els símptomes de TOC i del trastorn dismòrfic corporal no hi havia cap relació causal significativa.

El TOC representa un fenotipus complex que inclou importants característiques genètiques comunes tant amb els trastorns d'ansietat com amb altres trastorns de l'espectre obsessiu. Els nous patrons de risc identificats entre el TOC i els diferents símptomes d'ansietat podria explicar la elevada co-ocurrència d'aquests trastorns.

López-Solà, C., Fontenelle, L. F., Bui, M., Hopper, J. L., Pantelis, C., Yücel, M., Menchón, J. M., Alonso, P. i Harrison, B. J. (2016). Aetiological overlap between obsessive-compulsive related and anxiety disorder symptoms: multivariate twin study. *Br J Psychiatry*, 208 (1), 26-33.

Qui és qui?

Joan Taberner

Quan i on vas néixer?

Vaig néixer la matinada del 13 d'agost de 1977 al barri de Sant Andreu (Barcelona); però aquesta dada és circumstancial, perquè sóc natural de Montornès del Vallès, poble on he viscut fins a l'edat de 28 anys, on hi viu la meua família i d'on són bona part dels meus amics.

Càrrec i situació actual

Des de fa un any i mig que desenvolupo les meves funcions a la Unitat de Recursos Comunitaris (URC) del Servei de Psiquiatria de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau. Tots els pacients de la URC estan en el programa TMS i arriben derivats fonamentalment del CSMA o de l'Hospital de Dia de referència, essent els objectius principals els d'assolir l'estabilitat psicopatològica i la rehabilitació psicosocial. Moltes d'aquestes persones tenen una problemàtica social afegida i són un clar exemple de que, també en la salut mental, els diners no ho són tot però ajuden, i de que els que menys tenen són els que més donen.

La tasca assistencial la compagino amb la de docència al departament de Psiquiatria i Medicina Legal de la Facultat de Medicina de la UAB, lloc on dono classes des que vaig finalitzar la meua tesi doctoral i on els alumnes em fan prendre consciència del pas dels anys.

He tingut la gran sort de treballar prèviament en d'altres institucions, tals com l'Hospital del Mar, l'Hospital Clínic, l'Hospital General de Granollers i Althaia Xarxa Assistencial de Manresa, fet que m'ha permès tenir una visió més àmplia del que són les malalties mentals, completar la meua formació i aprendre d'altres professionals, que ara considero amics. Voldria destacar la meua època a Manresa, lloc on vaig treballar uns anys i on vaig tenir l'oportunitat de desenvolupar les meves funcions al CSMA, CSMIJ, Hospital de dia Infanto-Juvenil i CASD.

On et vas formar professionalment?

Els inicis marquen, i molt, en com un entén com pensem, sentim i ens comportem les persones. En aquest sentit, i malgrat un no deixa d'aprendre mai, voldria destacar el meu primer contacte en l'àmbit de la salut mental. Va ser a la Unitat de Psiquiatria, Psicologia i Medicina Psicosomàtica del Institut Universitari Dexeus, lloc on vaig fer les meves pràctiques del Màster en Psicologia Clínica i Medicina Conductual. "Capitanajats" pel Dr. Josep Maria Farré, vaig coincidir amb alguns dels membres del "dream team" de la psicologia al nostre

país. Parlo de "visionaris" que van obrir les fronteres a d'altres formes de fer més rigores, tals com en Xavier Caseras, en Xavier Torres i en Miquel Àngel Fullana.

Quins personatges o autors destacaries per la influència que han exercit en tu professionalment?

Podria destacar als contemporanis David Clarck i Adrian Wells, o a d'altres avançats als seus temps, com els professors Isaack Marcks i Jeffrey Gray, autors d'algunes de les obres que considero indispensables en la biblioteca de qualsevol persona que es dediqui a la salut mental, tals com *Fobias, miedos i rituales*, i *Psicobiologia del estrès*.

No obstant, si hagués de destacar a una persona que ha influït en la meua carrera professional, aquest és en Miquel Àngel Fullana; un amic, un "motivador" de la psicologia, de qui fonamentalment he après a fer les coses senzilles, tenint en compte que cal estar en contínua formació, perquè el que és senzill resulta ser el més complicat de fer.

'Visionaris' com en Xavier Caseras, en Xavier Torres i en Miquel Àngel Fullana van obrir les fronteres a d'altres maneres de fer, més rigoroses

Quins són els punts que més destacaries de la teua trajectòria professional?

Si hi hagués algun "hite" a destacar en la meua trajectòria professional, aquest seria la meua tesi doctoral, una tesi que gira entorn al TOC i als seus predictors familiars.

Explica en quins projectes professionals estàs embrancat actualment i quins tens en perspectiva

Estem aplicant un programa de Rehabilitació Cognitiva a través d'ordinador per persones amb TMS. És un programa que ha tingut resultats positius en pacients ambulatoris que tenen esquizofrènia i que volem determinar si també té els resultats esperats en malats més crònics, incloent gran part dels trastorns de l'espectre psicòtic i alguns trastorns afectius.

Què n'opines sobre l'estat actual de la teràpia cognitivoconductual? Cap a on penses que s'hauria d'encaminar?

S'ha avançat molt en els darrers anys, però encara hi ha molt camí per fer. Tinc una opinió bastant crítica al respecte, no tant pel que fa a la TCC en si (que també), sinó pel context en el

qual li ha tocat viure, el qual inevitablement influeix en què la seva disseminació estigui resultant insuficient. Si la psicologia basada en la evidència conclou, per exemple, que per a una determinada constel·lació de símptomes cal una "dosi" de tractament d'una hora a la setmana durant els primers mesos, quan el sistema nacional de salut pública només permet una "dosi" d'un cop al més, un té la impressió que no està aplicant el tractament indicat.

El darrer "hite" de la TCC ha estat l'aparició de les teràpies de tercera generació, segons el meu parer "un embolcall" diferent per fer entendre a molts professionals (i en conseqüència a molts pacients) que el camí no és controlar sinó acceptar, cosa que ja deien les de segona generació, malgrat que no tothom va saber entendre-ho així. En tot cas, benvingut sigui el fet que el sorgiment d'aquestes teràpies hagi servit per a què cada cop més professionals "comulguin" amb la TCC.

Per altra banda, de vegades cal mirar al passat per no tornar a cometre els mateixos errors. En aquest sentit, la meua impressió és que no ho fem prou. Avui dia, s'acostuma a aplicar algunes d'aquestes tècniques de forma indiscriminada per tot tipus de problemàtica, malgrat en la gran majoria d'ocasions no hi hagi estudis sobre la seva eficàcia. Això em recorda molt a èpoques passades, amb "actors" diferents però amb un "guió" similar, on tècniques com la relaxació i la reestructuració cognitiva verbal s'aplicaven per tot i, posteriorment, s'ha descobert que han resultat iatrogèniques per a algunes d'aquestes problemàtiques. Cal que anem en compte i recordem que el que és difícil no és aplicar la tècnica, sinó saber quan aplicar-la.

Quines són les teves aficions? Què t'agrada fer quan no estàs treballant?

Fonamentalment estar amb la família i amb els amics i si és compartint un viatge o una ruta en bicicleta per la muntanya, millor que millor. Cada estiu faig un viatge amb els meus millors amics, els de la infància. La situació personal de cadascun de nosaltres és ben diferent, però a l'estiu sempre trobem uns dies per fer una escapada fora de les nostres fronteres i comportar-nos uns dies com autèntics adolescents.

Mai ho hagués dit, però l'esport fa uns anys que forma part de la meua vida. Acostumo a sortir cada cap de setmana en bici; una bona excusa per fer un bon esmorzar i gaudir de les vistes que ens ofereixen les muntanyes que ens envolten.

Al Joan li agrada compartir estones amb la família i els amics, i si pot ser, combinar-ho amb unes bicicletes i un bon esmorzar >>

Premi Toro 2016

Solapament etiològic entre símptomes relacionats amb l'espectre obsessiu-compulsiu i símptomes de trastorns d'ansietat: un estudi de bessons multivariat

La frontera etiològica entre el trastorn obsessiu-compulsiu (TOC), altres trastorns relacionats i els trastorns d'ansietat no és clara i continua generant debat a la literatura. Per aquest motiu, es va dur a terme el següent estudi amb l'objectiu de determinar el solapament genètic (o percentatge de genètica compartida) i el patró de relació causal entre el TOC i altres trastorns relacionats i els trastorns d'ansietat.

Es va recollir una mostra de 2.495 bessons australians idèntics (homozigòtics) i no idèntics (dizigòtics) balancejada per edat i sexe. La mostra de bessons representa a la població general. La majoria de subjectes eren sans amb una graduació dimensional dels símptomes obsessius, relacionats (trastorn dismòrfic i trastorn per acumulació) i d'ansietat (pànic, fòbia social i ansietat generalitzada), on només un percentatge, el 2,5% de la mostra, presentava el diagnòstic de TOC. En l'anàlisi estadístic es va fer servir un model multivariat basat en equacions estructurals per avaluar el grau de genètica i ambient compartit entre els diferents grups de símptomes. Paral·lelament, es va implementar un anàlisi estadístic nou per bessons basat en regressions (anomenat ICE FALCON) per inferir relacions de causalitat. El percentatge de la predisposició genètica per als símptomes TOC compartida amb altres trastorns va ser major quan es van tenir en compte tant el grup de trastorns d'ansietat com els trastorns relacionats, en comparació a quan només s'inclouien els símptomes del trastorn dismòrfic i per acumulació (tal i com proposa el nou DSM-5). D'altra banda, els